

UZAQ KANADADAN BAKIYA GƏLƏN REJİSSOR KƏNAN MƏMMƏDOV XATİRƏLƏRİNİ BÖLÜŞÜR

“HEÇ ZAMAN ÖZÜMÜ BİR REJİSSORA BAĞLAMAMIŞAM”

Kənan Məmmədov:
“Mənim üçün işiq, texnika artıq geridə qalıb. Operator gərək bu texniki işləri o səviyyədə bilsin ki, o barədə fikirləşməsin. Heç vaxt düşünməmişəm ki, hansı kamera ilə çəkəcəm, hansı işıqdan istifadə edəcəyəm?”

Kaspi

● Mən bir operator kimi realistəm. Hər şeyə açıq göz və açıq düşüncə ilə baxıram. Möcüzələrə inanmıram. Halbuki sizin sözünüzdə müəyyən əsas var. Amma mən buradan getdim. Qalsaydım, siz deyən baş verərdi. Mənim üçün problem o oldu ki, çalışdığım, işlədiyim insanlar dünyalarını dəyişdilər. Rasim Ocaqovla dörd film çəkmişəm. Sonuncu film “Otel otağı” idi. Mənə deyirdi ki, sənəmlə reallaşdıracağım bəzi düşüncələrim var, amma alınmadı, xəstələndi. Tofiq Tağızadə, Şamil Mahmudbəyov, Eldar Quliyev - bu rejissorlar korifeylərdir. Mən bu insanlarla çalışmışam. Onlardan 28-i bədii filmdir. Sənədli filmlə də həvəslə məşğul olmuşam. Hesab eləmirəm ki, yaradıcılıq işi sayıla bilər. Amma bu da müəyyən dərəcədə onu göstərir ki, mən fəal işləmişəm. Filmlərin bədii tərəfi insanların tələblərinə, istəklərinə nə qədər cavab verir, əsas budur. Son çəkdiyim film “Axırncı dayanacaq” oldu. O filmi 2014-cü ildə çəkdim. Ondan əvvəl Ramiz Mirzəyevlə “Sübhün səfiri”ni ekranlaşdırdıq. Bu filmlə baş rolu Rasim Balayev oynayır. Bunlar mənim axırncı filmlərim olub.

● Niyə “axırncı” deyirsiniz? Bəlkə hansısa bir möcüzə baş verəcək, yenə dəvət olacaq, ya özünüzmü hansısa filmi çəkmək istəyəcəksiniz?

“O film ki, birmənalı qarşılır, demək alınmayıb. Filmdə gərək müxtəlif fikirlər olsun. Demək film nəyəsə toxunub ki, insanlar onu müzakirə edir.”

KİNUNUN “QIZIL” DÖVRÜ
● Avqustun 2-i Milli Kino Günü keçirildi. Bakıya gəlişiniz o tarixə təsadüf etdi, yoxsa qabaqcadan planlaşdırılan səfərdir?

● Əgər desəm ki, təsadüf idi, yalan olar. Təbii ki, mən Kinostudiyamın 100, Azərbaycan kinosunun 125 illiyinin olmasından xəbərdar idim. Düşündüm ki, burada olmalıyam. Burada görüşlərim var. Köhnə dostlarla, mənim kimi sağ qalan kino adamları ilə görüşürəm.

● Və kinomuzun qızıl dövrünü xatırlayırsınız...

● Mən həqiqətən Azərbaycan kinosunun qızıl dövründə çalışmışam. Bu mənada bəxtim gətirib. 1976-cı ildə Moskva Kinematografiya İnstitutunu bitirib gəldim və ilk filmim “Ad günü” oldu. Bu filmdə ikinci operator kimi çalışdım. 1978-ci ildə Tofiq Tağızadə ilə “Evin kişisi” filmi çəkdim. Bununla da yol açıldı, bir-birinin ardınca çəkilişlər başladı. İnanın ki, ailəmlə birlikdə istirahətə getməyə vaxtım yox idi. İllər keçdi... İndi 76 yaşım var, yaşlı adamam, amma özümü gülməz hiss edirəm.

AKTYORLA MÜNASİBƏT QURMƏLƏN Kİ...

● Adətən deyirlər, böyük aktyorların böyük “kaprizləri” də olur. Onlarla işləmək çətin idi?

● Bu günlərdə Rasim Balayevin 75 yaşım qeyd etdik. Ona dövlət

tərəfindən də mükafat verildi. Rasim bütün mükafatları layıqdır. Həm də gözəl insandır. Mən onu hələ cavanlıqda bir çox filmdə çəkmişəm.

Fəxrəddin Manafov - böyük aktyordur. Onu kinoya Rasim Ocaqov gətirib. Fəxrəddini bir sıra filmlərdə mən çəkmişəm.

Həmidə Ömərovanın ilk filmi “Qız uçurum” oldu. Moskvada institut qurtarıb gəlmişdi.

Fuad Poladov mənim çox yaxın dostum idi. Onu bir neçə filmdə çəkdim. Amaliya Pənahovanı da filmlərdə çəkmişəm. Mən bu aktyorlarla ilk növbədə dost olmuşam. Dostluq münasibəti olmasa, çəkiliş alınmaz. Məsələn, “Təhminə” filmində Zaur roluna Moskvadan gələn aktyor çəkiləcəkdi. Nə mən, nə Rasim Ocaqov onunla yaxınlıq edə bildik. Ocaqov onu filmdən çıxardı. Aktyorla münasibət qurmalsan ki, onu çəkə bilsən. Sofa Bəzirzadə, Barat Şəkinkaya mənim xətrimi çox istəyirdilər. Barat xanımı “Evin kişisi”ndə çəkmişdim. İndi onların adlarını çəkəndə kövrəlirəm...

DRAMATURJİ MATERIAL OLMASA

● Bir çox operatorlar düşünür ki, ən vacib şey kameradır və əlinə alan kimi şah əsəri çəkə biləcəklər. Siz kadrın yaranmasında ilk yerə hansı elementləri qoyursunuz: işıq, kompozisiyanı, əhval-ruhiyyəni...?

● Mənim üçün işıq, texnika artıq geridə qalıb. Operator gərək bu texniki işləri o səviyyədə bilsin ki, o barədə fikirləşməsin. Heç vaxt düşünməmişəm ki, hansı kamera ilə çəkəcəm, hansı işıqdan istifadə edəcəyəm? Mənim üçün əsas olan dramaturji material, ssenarıdır. Əgər ssenari məni qane edib, bir insan kimi onu hiss etməmişəm, işləmişəm. Çünki film onunla formalaşır. Dramaturji material olmasa, heç bir film tamaşamı özünə cəlb edə bilməz. Rejissor mənə iş təklif edəndə ssenari istəyirdim. Rasim Ocaqovla ilk filmim “Özgə ömür” olub. Baş rolda Kalyağın oynayırdı. Bir gün evdə oturmşudum. Qapı döyüldü. Filmin müdiri Aydın İmranı idi: “Bu ssenarini Rasim Ocaqov göndərdi, dedi oxusun, səhər 10-da onu gözləyirəm” dedi. Bütün gecəni o ssenarini oxudum. Riistəm

İbrahimbəyovun ssenarisini idi. Çox xoşuma gəldi. Rasim çox dəqiq adam idi. Səhəri gün saat 10-da otaqda oldum.

● SSRİ dövründə olub ki, operatorlar bəzən bir rejissor və ya eyni komanda ilə işləyiblər. Sizin filmoqrafiyanıza baxanda bu fərqlidir...

● Bəli, elə operatorlar olur ki, yalnız bir rejissorla işləyirlər. Amma bu, uzun müddət çəkmir. Çünki kino yaradıcı prosesdir, digər tərəfdən, istehsalatdır. Bunun da öz tələbləri var. Bu, mənə sistemə çevrilməyib. Heç zaman özümü bir rejissora bağlamamışam. Məsələn, Azərbaycan rejissorlarını götürsək, mən ən çox Rasim Ocaqovla işləmişəm, onunla dörd bədii film çəkmişəm. Eldar Quliyevlə, Əbdül Mahmudovla, Ənvər Əblucda da bir neçə filmdə işləmişəm.

OPERATORA ƏHSƏN!

● 28 bədii film... “Hansını daha uğurlu hesab edirsiniz?” sualına cavab vermək, yaqin ki, sizin üçün çətin olar...

● Bəli, bu suala cavab vermək çətinidir. Qoy bunu tamaşaçı desin. Amma Ənvər Əblucun “Qara gölün cəngəvərləri” filmi var. Bu, mənim üçün önəmli filmidir. Rəssam Ruzi İsmayılova o filmdə çalışırdı. Keçən əsrin əvvəllərində inqilabi hərəkatı, Abşeronun simasını ekranda yaratmaq, Bakı ətrafındakı mədənləri canlandırmaq, o abı-havamı ekrana gətirmək çox mühüm məsələ idi. O dövrdə ki, mən işləmişəm, bizim texniki imkanlarımız çox məhdud olub. O vaxt film lentə çəkiliş idi. O filmin səsyzması o vaxt Leningradda olub. Orada bir kadr var: polislər qəhrəmanı tutmaq üçün fəhlələrin olduğu

baraka girirlər. O epizod bir kadrda çəkilib. Ənvər Əbluc deyirdi ki, o epizod səsləndiriləndə Leningrad aktyorları “operatora əhsən” deyə alqışlayıblar.

“Qaçaq Nəbi” filmi də çox çətin şəraitdə çəkilib. “Təhminə” möhür vurulmuş filmdir. Filmin çəkiliş proseslərində Rasim Ocaqov ürayindən əməliyyat olundu. Fəxrəddin Manafov qazaya düşdü. Təhminə rolunu oynayan Meral Konrat mədəsindən əməliyyat olundu. Rasim dedi ki, Kənan, biz üç nəfər bu vəziyyətə düşdük, dördüncü sənənsən, əgər sənə də bir şey olsa film qaldı...

QALSAYDIM, YENƏ ÇƏKƏCƏKDİM

● Amma film alındı. Böyük səs-küy yaratdı. Birmənalı da qarşılanmadı...

● Bəli, elədir. O film ki, birmənalı qarşılır, demək alınmayıb. Filmdə gərək müxtəlif fikirlər olsun. Demək film nəyəsə toxunub ki, insanlar

onu müzakirə edirlər. Mənim üçün çox yaxın “Fəryad” filmi olub. Bu film “Təhminə”dən dərhal sonra çəkilib. Rəhmətlik Ceyhun Mirzəyev dostum idi. Ona çoxdan söz vermişdim ki, film çəkəcəyəm. Həmişə mənə film təklif edəndə məşğul olurudum. Bir gün “Fəryad”ın ssenarisini ilə gəldi. Material oxudum, əhəmiyyətli olduğunu başa düşdüm. Qarabağ savaşına haqqında faktiki birinci filmidir. Biz filmi çəkdik. Amma Ceyhun heç filmin qaralama montajını da görmədi. Filmi səsləndirən Eldəniz Rəsulovdur. O Ceyhunu elə yamsılayırdı ki, Ceyhun filma baxsaydı ələ bilərdi ki, özü səsləndirib.

NƏ YAXŞI Kİ, XATİRƏLƏR VAR...

● Yəqin ki, maraqlı və zəngin arxiviniz var, xatirələriniz də daim sizi müşayiət edir...

● Böyük arxivim var. Bəzi fotolar və materialları Kinofonda verdim. İndi orada böyük bir stendim və arxivim var. Onlar böyük bir sevgi ilə arxivini qoruyurlar. İnsan gəlib elə bir yaşa çatır ki, ən böyük vergi xatirlərdir. Hər dəndə oturmaq, yadıma düşür. Moskvada Aleksandr Qalperin emalatxanasında oxuduğum illər... Mən Moskvada dövrüm haqda bir kitab yazı bilərəm. Bəli, nə yaxşı ki, xatirələr var. Xatirələr bizi saxlayır. Biz sanki qabağa aparır. Biz həyatımız haqqında düşünürük.

● Siz niyə Kanadaya gettiniz? Fikirləşdiniz ki, artıq sizin rejissorlarınız, aktyorlarınız yoxdur? Yeni, artıq filmin sonudur?

● Mənim Kanadaya köçməyim kino ilə bağlı deyil. Qızım ailəsi ilə Kanadaya köçdü. Mən ona çox bağlıyam. Onsuz yaşaya bilmərəm. Digər tərəfdən, 2014-cü ildən bu yana mən hiss elədim ki, çalışdığım insanlar dünyalarını dəyişiblər. Burada kimlərlə işləydim? Bu problem qarşımda var idi, amma əsas deyildi. Qalsaydım, yenə film çəkəcəkdim.

● İnsanların arzuları heç vaxt tükənmir. “Daha ürayimdə heç nə qalmadı” desə belə. Əgər imkan olsa nə çəkərsiniz?

● Mən istədim bir film çəkəim: böyük bir şəhərdə lirik bir mövzu. Ruslardakı kimi “O və o”. Sevgi mövzusu. Məhəbbət hissinə bir nəhəng çəhərdə realizə etmək istəyirdim. Bu mövzu məni çox maraqlandırır. Belə bir ssenari olsa, elə bu saat belə çəkərdim...

Fotolar: Rüşət Mikayılov / Global Media Group